

SVEA HOVRÄTT
Mark- och miljööverdomstolen
Rotel 060205

DOM
2015-03-06
Stockholm

Mål nr
M 5566-14

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Umeå tingsrätts, mark- och miljödomstolen, deldom 2014-05-08 i mål nr M 1704-10, se bilaga A

KLAGANDE

Dragon Mining (Sweden) AB

Ombud: C C och P P samt P S

MOTPARTER

1. Länsstyrelsen i Västerbottens län
2. Myndigheten för samhällsskydd och beredskap

SAKEN

Uppskjuten fråga gällande deponering av anrikningssand vid Svartlidengruvan i Lycksele och Storumans kommuner

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSLUT

Mark- och miljööverdomstolen ändrar mark- och miljödomstolens dom på följande sätt:

1. villkor 27 upphävs, och
2. frågan om deponering av anrikningssand i fas 2 (deponering av sand i dagbrottet över nivån + 415 m.ö.h. och deponering i bergrum) återförvisas till mark- och miljödomstolen för fortsatt handläggning.

Mark- och miljööverdomstolen avslår överklagandet i övrigt.

Dok.Id 1187729

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 2290 103 17 Stockholm	Birger Jarls Torg 16	08-561 670 00 08-561 675 50 E-post: svea.avd6@dom.se www.svea.se	08-561 675 59	måndag – fredag 09:00-15:00

YRKANDEN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Dragon Mining (Sweden) AB (bolaget) har yrkat att Mark- och miljööverdomstolen, med ändring av mark- och miljödomstolens dom,

- *i första hand* ska upphäva villkor 27 och 28 samt därtill hörande delegation och att regleringen av deponering av anrikningssand ska ske genom villkor 1 i deldom den 30 november 2012,

- *i andra hand* ska fastställa följande villkor ”*Fortsatt deponering i sandmagasinet i anslutning till södra dammvallen över + 472,5 m.ö.h. får ske först efter att en förnyad stabilitetsberäkning och, vid behov, förslag på förstärkningsåtgärder redovisats till och godkänts av tillsynsmyndigheten*” samt godkänna bolagets prøvotidsutredning och avsluta prøvotiden för U1,

- *i tredje hand* ska godkänna fortsatt deponering i sandmagasinet liksom deponering i djuphålur i dagbrottet enligt bolagets ingivna utredning samt ska förlänga prøvotiden med fyra år för deponering under jord och deponering i dagbrottet över nivå + 415 m.ö.h.

Länsstyrelsen i Västerbotten län (länsstyrelsen) har i huvudsak bestritt bolagets första- och andrahandsyrkande och vidhållit att villkor 28 bör kvarstå innebärande att deponering i dagbrottet upp till nivån + 415 m.ö.h. får påbörjas först efter godkännande av tillsynsmyndigheten. När det gäller bolagets andrahandsyrkande har länsstyrelsen, utifrån frågor om säkerhet och dammstabilitet kopplade till den södra dammen, godkänt deponering i sandmagasinet.

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) har, som myndigheten slutligt bestämt sin inställning, medgett bolagets talan.

UTVECKLING AV TALAN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Bolaget har anfört i huvudsak följande. Det behövs inte specifika villkor för deponeringen av anrikningssand utan det är tillräckligt att deponeringsfrågan regleras

av det allmänna villkoret 1 i tillståndsdomen från den 30 november 2012. Den utredning som presenterats är tillräcklig för att frågan avseende deponering av anrikningssand ska vara utredd. I provotidsutredningen föreslog bolaget att deponeringen skulle genomföras i två faser beroende på behov. Alternativen med fas 1 och fas 2 är väl avvägda och uppfyller kraven på bästa möjliga teknik samt är väl anpassade för verksamheten.

Villkor 27 innebär att fortsatt deponering endast får ske till en nivå om + 472,5 m.ö.h. i nuvarande sandmagasin. Bolaget kommer att bryta mot villkoret så fort domen vinner laga kraft eftersom deponering redan har skett över denna nivå i stora delar av sandmagasinet. Bolaget har genom domen från den 30 november 2012 rätt att deponera den mängd avfall som uppkommer av beviljad brytningsmängd. Mark- och miljödomstolens dom hindrar bolagets verksamhet utan att det är motiverat från miljösynpunkt eller på grundval av något av de intressen miljöbalken ska skydda.

Ingivet PM med stabilitetsberäkningar utgör tillräckligt underlag för att konstatera att en utökad deponering i anslutning till den södra dammen över + 472,5 m.ö.h. är möjlig utan ökade risker, att den ökade statiska belastningen inte innebär någon skillnad för dammstabiliteten samt att de säkerhetsfaktorer som finns kommer att hålla fullt ut acceptabla nivåer. Detta talar för att inga ytterligare villkor ska föreskrivas och att bolagets förstahandsyrkande ska bifallas.

Stabilitetsberäkningens lastfall 4 gäller för deponering upp till samma nivå som södra dammens tätkärna, + 476 m.ö.h., vilket motsvarar den högsta nivå till vilken bolaget har för avsikt att deponera sand i södra delen av sandmagasinet. Vid Norra dammen avser bolaget att innehålla en högsta deponeringsnivå om + 476,5 m.ö.h. En deponering över + 476 m.ö.h. är tillståndspliktig först om den medför ökad dämning eller att dammkonstruktionen behöver ändras i förhållande till nuvarande tillstånd. Bolaget har inte för avsikt att höja befintliga dammar och för det fall det skulle bli aktuellt är bolaget medvetet om att det kräver ett nytt tillstånd enligt 11 kap. miljöbalken.

Länsstyrelsens yrkande avseende efterbehandlingsplanen är onödigt eftersom kravet på en efterbehandlingsplan enligt tillståndsdomens utredningsvillkor U3 inbegriper alla frågor som är relevanta för efterbehandling. Bolaget har i och för sig inget emot att inom ramen för efterbehandlingsplanen utreda de frågor som länsstyrelsen har ställt, men anser att det vore onödigt och därmed oproportionerligt att redan nu föreskriva om deras besvarande genom tillståndsvillkor. Bolaget delar länsstyrelsens uppfattning att frågorna i villkor 28 bör utredas närmare, men anser att dessa bör utredas inom ramen för efterbehandlingsplanen. För det fall Mark- och miljööverdomstolen finner att dessa frågor måste utredas innan deponering påbörjas i dagbrottet, anser bolaget att utformningen av villkor 28 i och för sig kan accepteras.

Genom att inte pröva fas 2 begränsar mark- och miljödomstolen rättskraften av tillståndsdomen samt komplicerar utvecklingen och fortsättningen av gruvverksamheten efter fas 1. Mark- och miljödomstolens inskränkning av prövningen till fas 1 innebär ett slöseri med resurser eftersom bolaget måste söka nytt tillstånd för att få fas 2 prövad. Den utredning som bolaget har gett in är tillräcklig för att göra en bedömning avseende deponeringen i sin helhet. Tredjehandsyrkandet är aktuellt endast om den utredning som presenterats avseende fas 2 inte anses som tillräcklig. Genom att förlänga prövtiden kan verksamheten fortsätta utan begränsning.

Bolaget har gett in och åberopat PM med stabilitetsberäkningar för södra dammen samt Sammanfattande beskrivning av nuvarande och planerad (fas 1) deponering av anrikningssand.

Länsstyrelsen har anfört i huvudsak följande. Den fortsatta deponeringen bör villkoras. Länsstyrelsen har uppfattat att bolaget nu har åtagit sig att inom ramen för utredningen U3 i domen från den 30 november 2012 utreda efterbehandlingsfrågor som rör deponering i sandmagasin och frågor som rör efterbehandling och stabilitet vid deponering av stabiliserad sand i dagbrottet. Därmed behöver detta inte regleras genom särskilda villkor. Länsstyrelsen har uppfattat att bolaget också åtagit sig att inte höja dammarna. Vad gäller säkerhetsfrågor och dammstabilitet kopplat till den södra dammen har länsstyrelsen efter samråd med Svenska Kraftnät bedömt att deponeringen i sandmagasinet nu kan godkännas. Det saknas nu anledning att avslå den del av fas 2

som innebär deponering i sandmagasin efter en höjning av dammarna och länsstyrelsen frånfaller den delen av sin ursprungliga talan. Villkor 28 bör dock kvarstå.

Tillsynsmyndigheten bör ges möjlighet att godkänna deponeringen i dagbrotten innan den påbörjas för att säkerställa att utredningen är tillräcklig och att bolaget redovisat svar på de frågor som länsstyrelsen har haft.

MSB har anfört i huvudsak följande. Bolaget har nu gett in en stabilitetsutredning som länsstyrelsen, efter samråd med Svenska Kraftnät, har godtagit. Därmed behövs inget villkor i enlighet med bolagets andrahandsyrkande. Med hänsyn till vad bolaget har åtagit sig att utreda behöver det inte föreskrivas ytterligare utredningsvillkor. Bolagets talan kan därmed medges.

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSKÄL

Mark- och miljööverdomstolen har hållit huvudförhandling i målet.

Bolaget har med anledning av den av mark- och miljödomstolen föreskrivna prøvotidsutredningen (mark- och miljödomstolens dom från den 30 november 2012) redovisat förutsättningar för framtida deponering av anrikningssand. Bolaget har indelat sin redovisning i två faser där fas 1 avser behoven under de närmaste åren och fas 2 ligger tre till fyra år fram i tiden och utgår från den maximala tillståndsgivna brytningen om 500 000 ton malm per år under 10 år. Mark- och miljödomstolen prövade enbart möjligheterna till deponering enligt fas 1 och meddelade för denna verksamhet två villkor, villkor 27 och 28, samt därtill hörande delegering, och avslutade därmed prøvotidsförordnandet.

Villkor 27 – deponering i sandmagasinet

Det av mark- och miljödomstolens föreskrivna villkor 27 innebär att deponeringen i sandmagasinet begränsats till en högsta nivå om + 472,5 m.ö.h. Såvitt framgår av mark- och miljödomstolens domskäl har syftet med villkoret varit att begränsa deponeringen i sandmagasinet till den nivå där ytterligare deponering inte kan ske utan att dammarna höjs. Bolaget har i Mark- och miljööverdomstolen gett in en stabilitetsutredning som redogör för förutsättningarna att deponera sand i sandmagasinet upp till

en nivå om + 476 m.ö.h. vid den södra dammen och + 476,5 m.ö.h. vid den norra dammen utan att dammarna behöver höjas. Länsstyrelsen har tagit del av utredningen och har, efter samråd med Svenska Kraftnät, bedömt att deponeringen i sandmagasinet kan godtas.

Med hänsyn till att bolaget nu gett in en stabilitetsutredning som granskats och godtagits av både tillsynsmyndigheten och den för dammsäkerhetsfrågor tillsynsvägladande myndigheten, Svenska Kraftnät, saknas det skäl att begränsa deponeringen i sandmagasinet upp till nivån + 472,5 m.ö.h. Av utredningen i målet framgår att bolagets planerade omhändertagande av anrikningssand i fas 1 och 2 inte fordrar någon höjning av dammarna. Med hänsyn till detta finns det inte heller anledning att föreskriva att deponering endast får ske till den nivå som skulle förutsätta en sådan höjning. Om bolaget i framtiden vill höja dammarna för att möjliggöra en ökad deponering i sandmagasinet kräver det en tillståndsprövning enligt både 9 och 11 kap. miljöbalken.

Sammantaget innebär det anförda att villkor 27 i mark- och miljödomstolens dom kan upphävas.

Villkor 28 – deponering i dagbrottet enligt fas 1

Mark- och miljööverdomstolen delar länsstyrelsens bedömning att den utredning som mark- och miljödomstolen föreskrivit om i villkor 28 bör tas fram och ges in till tillsynsmyndigheten innan en deponering i dagbrottet kan påbörjas och att det inte är tillräckligt att den ges in samtidigt med efterbehandlingsplanen. Villkor 28 och den till villkoret hörande delegeringen bör därmed kvarstå, vilket innebär att bolagets överklagande i denna del ska avslås.

Deponering enligt fas 2

Det som bolaget har valt att kalla fas 2 avser deponering av sand i ett skede tre till fyra år fram i tiden. Den beskriver hur deponering ska ske av anrikningssand som uppkommer om bolaget har en maximal brytning om 500 000 ton per år, dvs. den maximala mängd per år som tillståndet medger, och med antagandet att denna brytning pågår i 10 år. Av den utredning som bolaget lämnade in med anledning av den

föreskriva prøvotidsutredningen framgår att bolaget under fas 2 avser att deponera solidifierad sand i dagbrottet över en nivå om + 415 m.ö.h. kombinerat med deponering i bergrum.

Mark- och miljödomstolen tog aldrig ställning till bolagets utredning i den del som avser fas 2 utan domstolen prövade endast förutsättningarna för deponering i fas 1. Såvitt framgår av domskälen valde domstolen att begränsa prövningen till fas 1 eftersom vissa av de möjliga åtgärderna i fas 2 (påbyggnad av dammarna) kräver tillstånd.

Det har nu klarlagts att bolaget inte avser att deponera sand i sandmagasinet över en nivå som skulle innebära en tillståndspliktig höjning av dammarna. Med hänsyn till detta samt då fas 2 avser deponering av anrikningssand som den redan tillståndsgivna verksamheten ger upphov till och då bolaget har utrett denna deponering i enlighet med prøvotidsförordnandet, bör en prövning av förutsättningarna för deponering i fas 2 ske nu. Det är inte rimligt att bolaget ska behöva initiera en ny tillståndsprövning för att få en deponering av anrikningssand i fas 2 prövad.

Eftersom mark- och miljödomstolen inte har prövat en deponering enligt fas 2 har domstolen inte tagit ställning till om bolagets utredning kan godkännas i denna del eller övervägt om det finns behov av att föreskriva försiktighetsmått. Det kan noteras att länsstyrelsen vid prövningen i mark- och miljödomstolen ställde ett antal frågor kring deponeringen av solidifierad sand i dagbrottet (s. 5 i mark- och miljödomstolens dom). Med hänsyn till instansordningen bör frågan om deponering av anrikningssand i fas 2 återförvisas till mark- och miljödomstolen för fortsatt handläggning.

Länsstyrelsen har framfört att myndigheten är angelägen om att frågan om villkor för deponering av anrikningssand ska avgöras slutligt eftersom skyldigheten för bolaget att lämna in sin efterbehandlingsplan infaller ett år efter det att ett lagakraftätagande avgörande finns i frågan om villkor för deponering av anrikningssand. Frågan om deponering av anrikningssand i fas 1 är avslutad i och med den nu aktuella prövningen. Skyldigheten för bolaget att lämna in en efterbehandlingsplan får därmed anses infalla inom ett år från det att denna dom vinner laga kraft. Det kan vara lämpligt att bolaget

besvarar de frågor som länsstyrelsen har haft med anledning av deponeringen av anrikningssand i fas 2 samtidigt med att efterbehandlingsplanen ges in. Detta är också i linje med vad Mark- och miljööverdomstolen uppfattar att bolaget har åtagit sig att göra. Det finns då förutsättningar att i mark- och miljödomstolen behandla frågan om deponering av anrikningssand i fas 2 samtidigt med frågor som gäller efterbehandling (utredningspunkten U3).

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga B

Överklagande – med hänsyn till mellankommande helg – senast 2015-04-07

I avgörandet har deltagit hovrättsrådet Henrik Löv, tekniska rådet Anna-Lena Rosengården, hovrättsrådet Malin Wik, referent, samt tf. hovrättsassessorn Rickard Forsgren.

Föredragande har varit Åsa Talvik.

UMEÅ TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

DELDOM
2014-05-08
meddelad i
Umeå

Mål nr M 1704-10

SÖKANDE

Dragon Mining (Sweden) AB

Ombud: P P och C C

MOTPARTER

Länsstyrelsen i Västerbottens län
Myndigheten för samhällsskydd och beredskap

SAKEN

Tillstånd till verksamhet vid Svartlidengruvan, Lycksele och Storumans kommuner;
nu fråga om uppskjuten fråga gällande deponering av anrikningssand

Avrinningsområde: 28 (Ume älv)
Koordinater (Sweref 99 tm): N=7 186 420, E=626 590

DOMSLUT

Mark- och miljödomstolen avslutar den uppskjutna frågan vad gäller villkor för deponering av anrikningssand som mark- och miljödomstolen föreskrev i deldom den 30 november 2012 och bestämmer följande villkor för verksamheten och delegering till tillsynsmyndigheten:

27. Fortsatt deponering i sandmagasinet får ske upp till en högsta nivå om +472,5 m.ö.h.

28. Deponering av anrikningssand i dagbrottet upp till en högsta nivå om +415 m.ö.h. får påbörjas först efter godkännande från tillsynsmyndigheten.

Som underlag för detta beslut ska Dragon Mining (Sweden) AB till tillsynsmyndigheten redovisa en utredning om hur det kan undvikas, dels att förorenande ämnen i dagbrottsvatten och i anrikningssand är i löst/rörlig form, dels att vatten

Dok.Id 207589

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 138 901 04 Umeå	Nygatan 45	090-17 21 00 E-post: mmd.umea@dom.se www.domstol.se	090-77 18 30	måndag – fredag 09:00-12:00 13:00-15:00

sprids från dagbrottet via sprickor eller ytvatten och dels möjligheterna till tätning av sprickzoner i dagbrottet.

Med stöd av 22 kap. 25 § tredje stycket miljöbalken överlåter mark- och miljödomstolen till tillsynsmyndigheten att meddela de ytterligare villkor som kan behövas beträffande åtgärder för att förhindra eller minska spridning av föroreningar från dagbrottet i samband med deponering av anrikningssand (villkor 28)

BAKGRUND OCH YRKANDEN

I deldom den 30 november 2012 meddelade mark- och miljödomstolen Dragon Mining (Sweden) AB (DMS) tillstånd, intill en årlig brytning av högst 500 000 ton malm,

- till den befintliga verksamheten vid Svartlidengruvan med gruvbrytning i dagbrott, anrikning och deponering av anrikningssand, inbegripet riskanläggning enligt 5 § förordningen (2008:722) om utvinningsavfall,
- att uppföra en undersökningsramp och provbryta inför etablering av en underjordsgruva,
- till gruvbrytning under jord,
- att leda bort gruvvatten med 120 m³/h, och
- att anlägga kompletterande diken.

Mark- och miljödomstolen sköt i domen upp bl.a. frågan om villkor för deponering av anrikningssand och beslutade att bolaget skulle utreda och utvärdera bl.a. följande.

U1. Möjligheterna att fortsätta deponera anrikningssand. Därvid ska följande alternativ redovisas till domstolen med förslag om vattenrening, tätning av bergummens botten, behov av avbördning respektive efterbehandling med tillämpning av bästa möjliga teknik:

- A. Deponering i dagbrottet.
- B. Återfyllnad av utbrutna bergrum.
- C. Höjning av befintliga dammar.

Dessutom ska följande kombinationsalternativ utredas:

- A+B. Deponering i dagbrott och utbrutna bergrum.
- A+B+C. Deponering i dagbrott och bergrum samt viss höjning av befintliga dammar.

DMS lämnade den 29 november 2013 in utredning U1 och yrkar att mark- och miljödomstolen ska godkänna utredningen. Bolaget anser att något specifikt villkor för deponeringen av anrikningssanden inte är nödvändigt utan att villkor 1 i deldom den 30 november 2012 bör anses tillräckligt för reglering avseende deponering av anrikningssand.

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) har i princip inget att erinra mot bolagets förslag till hur anrikningssanden ska deponeras i angiven fas 1 och fas 2. MSB ser positivt på deponeringsmetoder som gör att påbyggnad av befintliga dammar och därmed ökade faror för dammbrott kan undvikas.

Länsstyrelsen yrkar med anledning av bolagets redovisning

att ett tillstånd till fortsatt deponering förenas med ett krav på att bolaget ska anmäla i god tid till tillsynsmyndigheten om de avser att ta in annan råvara till anrikningsverket än den malm som brutits vid Svartliden och som beskrivits i ansökan.

att mark- och miljödomstolen föreskriver att innan deponeringsnivån i sandmagasinet höjs över +472,5 m. ö. h. så ska bolaget utreda hur den statiska belastningen på den södra dammen påverkas och om en förstärkning behövs samt hur den i så fall ska dimensioneras så att mark- och miljödomstolen kan ta ställning till om tillräckliga skyddsåtgärder valts och föreskriva om försiktighetsmått.

att ett tillstånd till att deponera oavvattnad anrikningssand i dagbrottet upp till nivån +415 m. ö. h. förenas med ett krav att utreda följande frågor så att mark- och miljödomstolen kan ta ställning till om tillräckliga skyddsåtgärder valts och föreskriva om försiktighetsmått

- Hur ska bolaget undvika att de föroreningar som finns både i dagbrottsvatten och anrikningssanden inte sprids till omgivningen i ett efterbehandlingskede? Frågan handlar både om att förorenande ämnen inte ska vara i

löst/rörlig form och att vatten inte ska spridas från dagbrottet via sprickor eller ytvatten. Behöver sprickzoner i dagbrottet eller bergrummen tätas?

att ett tillstånd till att deponera solidifierad sand i dagbrottet förenas med ett krav att utreda fem olika frågeställningar/utredningar så att mark- och miljödomstolen kan ta ställning till om tillräckliga skyddsåtgärder valts och föreskriva om försiktighetsmått

- Hur ska bolaget undvika att de föroreningar som finns både i dagbrottsvatten och anrikningssanden inte sprids till omgivningen i ett efterbehandlingskede? Frågan handlar både om att förorenande ämnen inte ska vara i löst/rörlig form och att vatten inte ska spridas från dagbrottet via sprickor eller ytvatten. Behöver sprickzoner i dagbrottet eller bergrummen tätas? Finns det områden i berget som är mindre lämpade för deponering av anrikningssand ur ett miljöperspektiv?
- Hur påverkas utlakningen av skadliga ämnen från den oavvattnade sanden i dagbrottsbassängen av dränering och täckning inför start av deponering av solidifierad sand över nivån +415? Vilka skyddsåtgärder behövs?
- Hur påverkas utlakningen av skadliga ämnen från den oavvattnade sanden i dagbrottsbassängen av att solidifierad sand med högt pH deponeras ovanpå. Vilka skyddsåtgärder behövs?
- Kan de ämnen, som tillsätts i sanden för att stabilisera, i sig utgöra miljörisker eller påverka urlakningen av metaller från sanden. Vilka produkter/avfalls slag får användas och vilka skyddsåtgärder behövs?
- Finns det stabilitetsrisker med att deponera solidifierad sand ovanpå en, till en början, oavvattnad sand som dränerats och täckts med tätskikt. Täta material som håller vatten utgör vanligtvis ingen bra grund för ovanpåliggande konstruktioner. Vilka skyddsåtgärder behövs?

Länsstyrelsen anser att resultatet av utredningarna bör presenteras i den uppdaterade efterbehandlingsplanen eftersom alla frågor, förutom frågan om stabiliteten för den stabiliserade sanden, främst rör efterbehandling.

PRÖVOTIDSUTREDNINGEN

Dragon Mining (Sweden) AB (DMS) har utrett möjligheterna att fortsätta deponera anrikningssand enligt tre olika alternativ, liksom enligt två olika kombinationer av dessa alternativ med beaktande av bästa möjliga teknik.

Med beaktande av hur verksamheten vid Svartlidengruvan utvecklats och nuvarande marknadsförutsättningar för guld föreslår DMS att tillskapandet av deponeringskapacitet och ianspråktagandet av denna kapacitet sker stegvis. Detta genom att kapaciteten utökas successivt allteftersom den utnyttjas vilket i sin tur leder till att ny mark inte behöver tas i anspråk och att andra åtgärder inte behöver ske förrän behovet av deponering har uppkommit i praktiken. Bolaget har således delat upp utredningen och deponeringsalternativen i en Fas 1 och Fas 2.

Den sammantaget bästa lösningen bedöms vara att under Fas 1 fortsätta deponera oavvattnad anrikningssand i sandmagasinet samt att påbörja deponering av oavvattnad anrikningssand i djuphålor i dagbrottet. Enligt de tidigare preliminära efterbehandlingsplanerna är en vattenöverdämning avseende delar av sandmagasinet i kombination med en kvalificerad torrtäckning av de delar som ligger ovan vatten eller där vattendjupet understiger 2 meter en möjlig och sannolik lösning. Det är i dagsläget möjligt att utöka mängden som tillförs sandmagasinet och att därmed utöka torrtäckningen i ett efterbehandlingsskede. En större torr yta under drift innebär att beredskap måste finnas att vid behov vidta åtgärder mot damning. Ett alternativ till deponering i sandmagasinet är deponering av oavvattnad sand i dagbrottet. Båda dessa alternativ har fördelen att ingen ny mark behöver tas i anspråk och att sanden deponeras inom områden där allt vatten samlas upp och

renas. Anrikningssanden skulle i dagbrottet i ett första skede vara vattentäckt vilket skulle minska risken för vittring.

Under Fas 2 bedöms ett kombinationsalternativ med dagbrottsdeponering och återfyllning i underjordsgruvan vara det bästa alternativet. Den volym som idag är möjlig att utnyttja för deponering i nuvarande brytningsrum är ca 150 000 m³ vilket inte kommer att vara tillräckligt för den anrikningssand som uppkommer och vilket inte ensamt kan motivera nödvändiga investeringar. Ett framtida scenario med ett antal års brytning under jord innebär dock att återfyllnad med förtjockad och stabiliserad anrikningssand, vid en sammanvägning av olika aspekter och med tillämpning av bästa möjliga teknik, är det mest fördelaktiga alternativet. Kapaciteten under jord kommer att vara en följd av hur mycket malm som hittas och vilka volymer som bryts.

Återfyllnad under jord måste dock kombineras med en möjlighet att deponera på annan plats, dels i samband med avbrott i underjordsdeponeringen, t.ex. i samband med underhåll eller flytt av ledningar, dels som en konsekvens av den volymökning som blir följden av att malmen krossas och mals. Ett logiskt komplement är deponering av stabiliserad anrikningssand i dagbrottet.

Bolaget föreslår således sammanfattningsvis att deponering av anrikningssand ska ske enligt flera olika metoder och att dessa ska utnyttjas i olika steg allteftersom behov uppstår, i enlighet med vad som framgår av utredningen och denna skrivelse.

LÄNSSTYRELSENS YTTRANDE

Länsstyrelsen anser att de deponeringsalternativ som Dragon Mining Sweden AB (bolaget) föreslagit är de mest fördelaktiga ur en rad perspektiv. Det är dock en nackdel att utredningen inte omfattar den efterbehandling och den efterbehandlingskostnad som kommer att krävas då dessa frågor är centrala i valet av deponeringsteknik. Utredningen ger inte heller några tydliga svar på frågor om vattenrening,

tätning av bergrum, behov av avbördning eller efterbehandling, vilket föreskrevs i villkoret.

Länsstyrelsen yrkade vid huvudförhandlingen att en efterbehandlingsplan skulle tillställas mark- och miljödomstolen i samband med att prøvotidsutredningen om deponering skulle redovisas och att även frågan om storleken på den ekonomiska säkerheten skulle tas upp till förnyad förhandling.

Mark- och miljödomstolen föreskrev i utredningsvillkor U1 att bolaget skulle utreda ”Möjligheterna att fortsätta deponera anrikningssand. Därvid skulle följande alternativ redovisas till domstolen med förslag om vattenrening, tätning av bergrummens botten, behov av avbördning respektive efterbehandling med tillämpning av bästa möjliga teknik.” Domstolen föreskrev även att bolaget ett år efter att dom föreligger i den nu aktuella frågan om deponering ska ge in prøvotidsutredning U3 om ”Utformning av åtgärder för återställning och för att avhjälpa skador och olägenheter för miljön som föranleds av verksamheten”. Tillsammans med utredning U3 ska bolaget lämna in en uppdaterad efterbehandlingsplan med förslag till villkor för vatten efter avslutad drift och eventuella andra villkorsförslag samt ett förslag till ekonomisk säkerhet.

Med tanke på den situation som bolaget nu står inför där man avslutat brytningen och har ca ett års anrikning av b-malm kvar anser länsstyrelsen att det lämpligaste är att frågan om den fortsatta deponeringen ändå kan avgöras så snart som möjligt så att bolaget kan lämna in en efterbehandlingsplan med kostnadsberäkningar som bygger på de valda deponeringsalternativen. Bolaget bör naturligtvis lämna in en sådan plan så snart som möjligt. De kvarvarande frågorna i utredningsvillkoret bör alltså hellre besvaras i samband med att efterbehandlingsplanen lämnas in. Det är dock inte lämpligt att deponering över nivån +472,5 m. ö. h. i sandmagasinet eller i dagbrott och underjord tillåts påbörjas innan frågorna är utredda eftersom domstolen kan behöva föreskriva om skyddsåtgärder och andra försiktighetsmått.

Länsstyrelsen tillstyrker dock den principiella frågan om vilka deponeringsmetoder som har bäst förutsättningar att kunna efterbehandlas på ett långsiktigt stabilt sätt. Av utvinningsavfallsförordningen (SFS 2013:319) 22 § punkten 4 framgår också att en verksamhetsutövare ska lägga tillbaka avfallet i den hålighet som uppkommit vid utvinningen. I det här fallet handlar det dock troligtvis inte om avfall som uppkommit vid Svartliden eftersom detta avfall, både anrikningssand och gråberg, har och kommer att deponeras i sandmagasinet och på gråbergsupplaget. Däremot kan det bli aktuellt att vid anrikningsverket ta in malm eller slig från en annan gruva. En sådan förändring av verksamheten måste anmälas till tillsynsmyndigheten, d.v.s. i detta fall länsstyrelsen. En anmälan behöver innehålla en tydlig beskrivning av om det finns en annan risk för utlakning av farliga ämnen från sanden efter avslut än den som beskrivits i målet och som kommer att utredas inom ramen för efterbehandlingsplanen. Om länsstyrelsen bedömer att ändringen i sig eller tillsammans med tidigare ändringar innebär att en olägenhet av betydelse för människors hälsa eller miljön kan uppkomma, kommer länsstyrelsen att förelägga bolaget om att söka tillstånd för förändringen i enlighet med vad som framgår av miljöprövningsförordningen.

BEMÖTANDE FRÅN DMS

DMS anser alltså att utredning U1 ska godkännas och att några specifika villkor för deponeringen inte är nödvändigt. I stället bör det generella villkoret 1 i deldom den 30 november 2012 anses tillräckligt för reglering avseende deponeringen av anrikningssand.

Många av de frågor som Länsstyrelsen vill ha utredda kan besvaras inom ramen för den uppdaterade efterbehandlingsplanen. Den kommer att omfatta den deponering som förväntas bli aktuell. Tillståndet för deponering bör inte förenas med ytterligare utredningskrav, i synnerhet inte för åtgärder som inte bedöms bli aktuella i verksamheten.

Länsstyrelsen anser att ett tillstånd till fortsatt deponering ska förenas med krav på att anrikning av annan malm än den som brutits vid Svartliden och som beskrivits i ansökan ska anmälas till tillsynsmyndigheten. DMS vill erinra om att DMS redan har tillstånd för deponering av anrikningssand enligt deldomen. Det är frågan om villkoren för deponering som har skjutits upp för senare bedömning, inte tillåtligheten. Det föreslagna kravet på anmälan är inte att betrakta som ett villkor för deponering utan snarare som ett villkor för anrikning. Villkoren för anrikning hör inte till de frågor som domstolen har skjutit upp för senare bedömning. I tillståndsansökan har DMS angivit att anrikningsverket kan komma att nyttjas för likvärdig malm från närliggande gruvor. I deldomen anges inga förbehåll om att anrikning av malm från andra gruvor inte är tillåten. Tillståndet omfattar således ovan nämnda anrikning av malm och deponering av sand från sådan anrikning. Frågan om tillåtligheten att anrika malm från andra gruvor är därmed redan avgjord. Genom tillståndets villkor 1 åligger det DMS att bedriva verksamheten i huvudsaklig överensstämmelse med vad DMS uppgett eller åtagit sig i målet. Detta gäller också för anrikningen av malm från andra gruvor. Om en ändring av verksamheten skulle bli aktuell, exempelvis avseende den malm som anrikas, och ändringen inte kräver tillstånd, gäller anmälningsplikt enligt 1 kap. 11§ punkten 1. Miljöprövningsförordningen (2013:251). Det finns därför inte något behov av att påföra DMS anmälningsplikt genom tillståndsvillkor.

Deponering i sandmagasinet mot den södra dammen på en nivå över +472,5 m. ö. h. kommer inte bli aktuellt med nu känd produktion. Om tillkommande produktion innebär att så skulle bli fallet, kommer DMS att utreda den statiska belastningen på den södra dammen och det eventuella behovet av förstärkning. Länsstyrelsen föreslår i sitt yttrande att en sådan utredning ska göras innan deponeringsnivån i sandmagasinet höjs över +472,5 m. ö. h. så att mark- och miljödomstolen ska kunna ta ställning till om tillräckliga skyddsåtgärder valts och föreskriva om försiktighetsmått. I länsstyrelsens yttrande anges sedan att resultatet av utredningarna bör presenteras i den uppdaterade efterbehandlingsplanen. Om det skulle uppkomma ett behov av att höja deponeringsnivån i dammen, kommer detta behov inte att ha hunnit identifieras innan tiden för upprättande av efterbehandlingsplanen. I det skede

som frågan eventuellt uppkommer bör det vidare vara mer ändamålsenligt att DMS vänder sig till tillsynsmyndigheten och inte till domstolen. Det är därför lämpligare att föreskriva att en sådan utredning ska tillsändas tillsynsmyndigheten för bedömning och för meddelande av eventuella ytterligare föreskrifter om försiktighetsmått.

Det kommer inte bli aktuellt med deponering av solidifierad sand i dagbrottet förrän under en eventuell fas två som ligger flera år framåt i tiden. Med nu kända produktionsvolymerna finns inget behov av deponering överstigande +415 m. ö. h. Krav på utredningsåtgärder avseende deponering av solidifierad sand ovanpå oavvattnad sand i dagbrottet bör därför inte ställas redan nu. I stället bör DMS kunna redogöra närmare för deponeringen under fas två inom ramen för den uppdaterade efterbehandlingsplanen och eventuella närmare krav på utredning ställas i samband med att den presenteras.

DOMSKÄL

Bolaget har lämnat in en prövotidsredovisning som behandlar föreskrivna alternativ utom alternativet A+B+C (deponering i dagbrottet, återfyllnad av utbrutna berggrum och höjning av befintliga dammar). I utredningen redovisas att alternativet A+B+C är onödigt eftersom kapacitetsbehovet kan uppfyllas utan att tre parallella deponeringsalternativ behöver pågå samtidigt.

I utredningen redovisas deponeringen indelat i två faser. Fas 1 innebär att anrikningssanden deponeras i befintligt sandmagasin, utan höjning av några dammar, och i Svartlidens dagbrott. Denna fas motsvarar de deponeringsbehov som kommer att finnas under de närmaste åren. Fas 2 innebär att deponeringsbehovet ökar och att ytterligare deponeringskapacitet behöver skapas vilket kan åstadkommas genom förbehandling av anrikningssanden och utbyggnad av anläggningen. För fas 2 antas en årlig brytning av maximalt 500 000 ton malm under tio år vilket medför att en total mängd av 5 000 000 ton anrikningssand behöver omhändertas.

För närvarande pågår ingen underjordsbrytning vid gruvan utan enbart anrikning av s.k. B-malm.

Anmälan vid anrikning av ny malm

Länsstyrelsen anser att ett tillstånd till fortsatt deponering ska förenas med ett krav på att bolaget ska anmäla i god tid till tillsynsmyndigheten om de avser att ta in annan råvara till anrikningsverket än den malm som brutits vid Svartliden och som beskrivits i ansökan. Bolaget motsätter sig länsstyrelsens yrkande och menar att tillståndet omfattar anrikning av malm från andra gruvor än Svartliden och deponering av sand från sådan anrikning.

Mark- och miljödomstolen konstaterar att den prövning som skett av domstolen vad gäller miljöeffekter och övriga konsekvenser har utgått från den malm som då fanns i Svartlidengruvan. Något underlag som presenterade eventuella miljöeffekter vid intag av andra malmer presenterades inte vid den prövningen. Ett intag av andra malmer än malm från Svartlidengruvan torde därför enligt 1 kap. 4 § miljöprövningsförordningen (2013:251) medföra antingen att bolaget behöver söka tillstånd till ändring av den tillståndpliktiga verksamheten under förutsättning att ändringen i sig eller tillsammans med tidigare ändringar medför att en olägenhet av betydelse för människors hälsa eller miljön kan uppkomma eller att bolaget enligt 1 kap. 11 § samma förordning anmäler ändringen till tillsynsmyndigheten. Tillsynsmyndigheten har i det senare fallet att, enligt 27 § samma förordning, ta ställning till om det behövs ett föreläggande om försiktighetsmått eller förbud eller ett föreläggande om att söka tillstånd. Mot bakgrund av denna redovisning gör mark- och miljödomstolen bedömningen att det inte behövs något villkor i enlighet med länsstyrelsens yrkande.

Fortsatt deponering i sandmagasinet

Mot bakgrund av bolagets redovisning är det mark- och miljödomstolens bedömning att det för närvarande inte finns något behov av deponering i den omfattning som presenteras för Fas 2. Redan vid tillståndsprövningen av verksamheten (deldom den 30 november 2012) konstaterades att vissa av de möjliga åtgärderna (påbygg-

nad av dammar) kräver tillståndprövning, vilket bolaget inte begärt. Mark- och miljödomstolen prövar därför enbart möjligheterna för deponering enligt Fas 1.

Deponering i sandmagasinet kan ske upp till nivån +472,5 m.ö.h. utan att dammarna behöver byggas på. Bolaget har konstaterat att deponering ovan denna nivå kräver utökade stabilitetsberäkningar. Någon sådan utredning har inte genomförts men kommer att göras om deponering ovan nivån +472,5 m.ö.h. blir aktuell. Mark- och miljödomstolen finner därför att fortsatt deponering i sandmagasinet bör begränsas till nivån +472,5 m.ö.h., vilket ska föreskrivas som ett villkor för verksamheten.

Deponering i dagbrottet

Inom ramen för Fas 1 ingår också deponering av oavvattnad sand i dagbrottet upp till nivån +415 m.ö.h.

Länsstyrelsen har gjort gällande att bolaget behöver utreda hur det ska undvikas att föroreningar som finns både i dagbrottsvatten och i anrikningssanden inte sprids till omgivningen i ett efterbehandlingsskede. Utredningen bör enligt länsstyrelsen behandla hur det kan undvikas att de förorenande ämnena är i löst/rörlig form, att vatten sprids från dagbrottet via sprickor eller ytvatten och möjlighet till tätning av sprickzoner i dagbrottet eller bergrummen.

Mark- och miljödomstolen delar länsstyrelsens bedömning och beslutar att deponering i dagbrottet bör få påbörjas först sedan en sådan utredning enligt ovan genomförts.

Denna utredning kan lämpligen redovisas till tillsynsmyndigheten som ges delegation att besluta om de ytterligare villkor som kan behövas i detta hänseende. Villkorets utformning framgår av domslutet.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga (DV425)

Överklagande senast den 30 maj 2014.

Anders Alenskär

Lena Nilsson

I domstolens avgörande har rådmannen Anders Alenskär, ordförande, och tekniska rådet Lena Nilsson deltagit.